

О. В. Мошинська, заступник начальника Управління організації та технологій митного контролю, начальник відділу організації митного контролю в пунктах пропуску Департаменту організації митного контролю та оформлення Держмитслужби України
А. В. Мазур, кандидат юридичних наук, доцент кафедри адміністративного та митного права Академії митної служби України

СПРОЩЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАСОБАМИ МИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВА МОДЕЛЬ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Присвячено питанням запровадження в Україні системи “уповноважених економічних операторів”. Проаналізовано системи спрощення митних процедур, що нині застосовуються в Україні, та систему “уповноважених економічних операторів”, що застосовується у світовій практиці, зокрема в країнах Європейського Союзу.

Посвящено вопросам введения в Украине системы “уполномоченных экономических операторов”. Проанализированы системы упрощения таможенных процедур, применяемые в данное время в Украине, и система “уполномоченных экономических операторов”, применяемая в мировой практике, в частности в странах Европейского Союза.

The paper is devoted to establishment in Ukraine the “authorized economic operator” system. There are analyzed customs procedures facilitation systems, applied currently in Ukraine, and the “authorized economic operator” system, applied in international practice, particularly in the countries of European Union.

© **О. В. Мошинська, А. В. Мазур, 2012**

Ключові слова. Режим сприяння, спрощений порядок, митний контроль, реєстр “білих”/“зелених” списків, уповноважений економічний оператор.

Вступ. Прагнення впровадити систему заохочення до сумлінного дотримання митного законодавства цілком зрозуміло. Виокремлення із суб’єктів зовнішньоекономічної діяльності тих, хто відповідає наперед установленим в чинних нормативно-правових актах критеріям, дозволяє, з одного боку, раціональніше розподілити кадрові й матеріально-технічні ресурси митної служби, з іншого – наповнити практичним змістом діалог “держава-особа”, продемонструвати модель бажаних митно-правових відносин у дії. У ній центральне місце належить так званим уповноваженим економічним операторам, запровадження інституту яких передбачено у 2012–2013 рр. “Концептуальним планом заходів Держмитслужби України щодо забезпечення полегшення умов ведення бізнесу в сфері зовнішньоекономічної діяльності” [1].

В умовах становлення та позиціонування України на міжнародній арені як держави цивілізованої, її інтеграції до світового співтовариства серед першочергових постає питання реалізації в Україні положень Міжнародної конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур 1973 р. (у зміненій редакції), митного права Європейського Союзу щодо надання суб’єктам підприємницької діяльності статусу “уповноваженого економічного оператора” на заміну чи в доповнення до наявних нині в Україні механізмів спрощення митних процедур. Порушені в статті питання не знайшли свого відображення у різноманітних публікаціях, оскільки дотепер не були настільки важливими для широкого загалу в Україні, в тому числі для суб’єктів підприємницької діяльності, які так чи інакше беруть участь у провадженні зовнішньоекономічної діяльності.

Постановка завдання. Розкрити організаційні та правові аспекти функціонування механізму надання підприємствам в Україні спрощень у частині проходження митних процедур, а також компаративний аналіз відносно нового для вітчизняного законодавства терміну “уповноважений економічний оператор” і словосполучення “підприємство – користувач режиму сприяння”.

Результати дослідження. Значну частину заходів Державної митної служби України (далі – ДМСУ) спрямовано на спрощення зовнішньоекономічної діяльності: надання певним підприємствам передбачених законодавством різних пільг і переваг, в тому числі – звільнення від проходження контрольних процедур та ін.

У чому саме полягають такі заходи і на що можуть розраховувати їхні адресати? Для відповіді на ці питання варто спершу визначитися із нормативним підґрунтям цих заходів.

Отже, основним нормативно-правовим актом, що дає правові підстави для застосування механізмів спрощення зовнішньоекономічної діяльності в Україні, є Постанова Кабінету Міністрів України від 14.04.1999 № 593 “Про сприяння зовнішньоекономічній діяльності” (далі – ПКМУ № 593) [2], розроблена на виконання Указу Президента України від 03.02.1998 № 79/98 “Про усунення обмежень, що стримують розвиток підприємницької діяльності” [3]. Чинною до 1 січня 2012 р. редакцією ПКМУ № 593 було затверджено паралельне існування двох механізмів визначення підприємств – резидентів, до яких можуть

бути встановлені спрощені митні процедури: а) визначення підприємств, під час провадження якими зовнішньоекономічної діяльності застосовується *режим сприяння* (незастосування щодо підприємств окремих положень деяких ПКМУ); б) визначення підприємств, до товарів і транспортних засобів яких може встановлюватись *спрощений порядок застосування процедур митного контролю та митного оформлення* (незастосування окремих положень наказів Держмитслужби України).

Реалізація першого механізму ґрунтується на спільному наказі ДМСУ, Міністерства економіки України, Державної податкової адміністрації України (далі – ДПА) від 07.07.1999 № 411/488/357 “Про затвердження Критеріїв оцінки та Порядку визначення підприємств – резидентів України, під час провадження якими зовнішньоекономічної діяльності застосовується режим сприяння” [4].

Установлений цим наказом порядок надання режиму сприяння передбачає необхідність визначення підприємств за багаторівневою схемою перевірки їх діяльності спершу територіальними підрозділами ДМСУ, Мінекономрозвитку і торгівлі України та ДПА України за місцем розташування підприємств, потім – додаткової перевірки їх з боку самих центральних органів виконавчої влади. Така перевірка досить тривала й тому навіть суб’єкти ЗЕД, що, за попередніми даними ДМСУ, Мінекономіки України і ДПА відповідали критеріям оцінки, не виявили ініціативи щодо проходження всіх установлених наказом формальностей. Не сприяє поширенню дії зазначеного нормативно-правового акта й той факт, що він адресований лише підприємствам, які здійснюють зовнішньоекономічні операції з підакцизними товарами.

Унаслідок цього кількість підприємств, які здійснюють зовнішньоекономічні операції з підакцизними товарами, відповідають установленим ДМСУ, Мінекономрозвитку і торгівлі України й ДПА критеріям і при цьому виявили бажання отримати режим сприяння, вкрай незначна й на 1 червня 2011 р. становила лише 11 підприємств.

Порядок реалізації другого механізму визначався наказами ДМСУ від 10.08.2009 № 735 “Про затвердження Критеріїв оцінки підприємств – резидентів, до товарів і транспортних засобів яких може встановлюватись спрощений порядок застосування процедур митного контролю та митного оформлення” [5] (далі – наказ № 735) і № 736 “Про затвердження Порядку визначення підприємств – резидентів, до товарів і транспортних засобів яких може встановлюватись спрощений порядок застосування процедур митного контролю та митного оформлення” [6] (далі – наказ № 736). Він простіший, бо передбачає визначення “сумлінних” підприємств, до товарів і транспортних засобів яких може встановлюватись спрощений порядок застосування процедур митного контролю та митного оформлення, безпосередньо митним органом за місцем розташування підприємства. Крім того, було зведено до мінімуму перелік документів, які подавалися підприємством митному органу для отримання такого статусу (подається лиш заява довільної форми). Так би мовити, “довіра” митного органу до підприємства виражається у включенні цього підприємства до Реєстру “білих”/“зелених” списків.

Удосконалено було механізм надання спрощення підприємствам наказом ДМСУ від 03.03.2011 № 161 [7], що набрав чинності з 08.04.2011. За цим наказом внесено зміни до наказу № 735, що істотно розширили можливість для підприємств бути включеними до Реєстру “білих”/“зелених” списків. Це стосується підприємств, що більше 10 років здійснюють зовнішньоекономічну діяльність або належать до 100 найбільших платників податків за митною системою в цілому, та деяких суб’єктів господарювання (безпосередніх експортерів товарів власного виробництва, що також здійснюють гарантійне і післягарантійне обслуговування своїх товарів; безпосередніх імпортерів товарів торгової марки і постійних представників іноземного суб’єкта господарської діяльності в Україні, що здійснюють закупівлю товарів цього суб’єкта господарської діяльності, гарантійне та післягарантійне обслуговування товарів і підписали відповідну угоду про співпрацю з ДМСУ). Можливість отримати додаткові бали за критеріями, що раніше не враховувалися, дозволила таким підприємствам знайти своє місце в Реєстрі “білих”/“зелених” списків.

З урахуванням цього кількість підприємств, які скористалися правом бути зарахованими до сумлінних підприємств, значно більша, ніж за першим механізмом – станом на 1 квітня 2011 р. до “білих”/“зелених” списків було внесено 440 підприємств – резидентів (до “білого” списку – 312, до “зеленого” – 128), а станом на 1 жовтня – вже 542 (до “білого” списку – 398, до “зеленого” – 144).

Що ж на практиці дає підприємству факт включення його до “білого” чи то “зеленого” списку? Процедура здобуття статусу не потребує значних зусиль від підприємства і не накладає на нього ніяких особливих зобов’язань, тому й спрощення не таке значне, як вони того очікували. Для прикладу, значна кількість спрощень стосується операцій з товарами на митних ліцензійних складах (МЛС) і складах тимчасового зберігання (СТЗ) – розміщення товарів, опломбування складу тощо, але сам порядок поширюється лише на суб’єктів зовнішньоекономічної діяльності. Постає питання: чи має місце у такому випадку спрощення, власне, для підприємства, яке здійснює зовнішньоекономічну діяльність, і не є власником ані МЛС, ані СТЗ.

Таким чином, до основних спрощень, які можуть найбільше цікавити підприємства, можна зарахувати такі: 1) до товарів і транспортних засобів підприємств з “білого” списку застосовується звільнення від митного огляду в пункті пропуску через державний кордон і проведення вибіркового митного огляду в митниці відправлення/призначення; 2) до товарів і транспортних засобів підприємств із “зеленого” списку застосовується вибіркового митний огляд у пункті пропуску та в митниці відправлення/призначення; 3) лист про погодження митного оформлення товарів в іншому митному органі діє протягом строку чинності контракту (а не один рік, як для всіх інших підприємств).

У той-таки час Всесвітня митна організація (ВМО), членом якої ДМСУ є від 1992 р., пропагує та закликає інші країни до забезпечення безпеки й спрощення процедур міжнародної торгівлі шляхом, у тому числі, запровадження статусу “уповноваженого економічного оператора” (Authorized Economic Operator (УЕО) та надання такого статусу сумлінним підприємствам.

Члени Всесвітньої митної організації (ВМО), в тому числі українська сторона, зголосились уживати активних заходів щодо імплементації Рамкових стандартів безпеки і полегшення світової торгівлі. Базові, так звані, опори цих стандартів стали лише поштовхом до подальшої модернізації механізмів спрощення господарської діяльності, що, серед іншого, полягає в практичній реалізації ідеї УЕО; на часі процеси узгодження національних програм УЕО, що є важливою передумовою досягнення взаємного визнання статусів “привілейованих” суб’єктів зовнішньоекономічної діяльності [8, 2].

Положення про УЕО містяться в Рамкових стандартах безпеки і полегшення світової торгівлі (стандарт 3 “Уповноважування”), затверджених ВМО 23.06.2005 [9], у Міжнародній конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур (п. 3.32 “Стандартне правило з перехідним терміном” розд. 3 “Митне оформлення та митні формальності”) [10], у модернізованому Митному кодексі Європейського Союзу [11].

Хто ж такий УЕО і що спільного він має з нашими, так би мовити, сумлінними підприємствами?

Рамковими стандартами безпеки і полегшення світової торгівлі визначено, що УЕО – це сторона, яка бере участь у міжнародному переміщенні товарів у тій ролі, що була затверджена національною митною адміністрацією, та здійснює свою діяльність відповідно до стандартів ВМО або принципів забезпечення безпеки поставки товарів.

До УЕО належать виробники, імпортери, експортери, брокери, перевізники, посередники, порти, аеропорти, оператори терміналів, склади. Для отримання статусу УЕО підприємство має відповідати певним критеріям (умовам) (визначено Рамковими стандартами, Митним кодексом ЄС), серед яких, наприклад такі: відповідна репутація перед митним органом; наявність відповідної системи управління торговою та транспортною звітністю, яка дає можливість здійснювати митний контроль; використання відповідних стандартів безпеки; належна платоспроможність тощо.

Статус УЕО дає можливість підприємству користуватися певними спрощеннями. При цьому загальні положення (тези, напрямки) щодо спрощень для УЕО визначені Рамковими стандартами (Митним кодексом ЄС – для країн ЄС), а конкретний перелік спрощень визначається з урахуванням національних особливостей кожною країною окремо (в окремих регламентах). Серед загальних спрощень Рамковими стандартами встановлюються, зокрема, такі: а) надання обмеженого обсягу інформації, необхідної для здійснення митного оформлення вантажів; б) прискорення митного оформлення товарів, що не належать до ризикових; в) зменшення кількості заходів щодо перевірки вантажів, пріоритет під час митного оформлення (першочергове оформлення); г) знижений обсяг та інтенсивність фізичного і документального контролю товарів та транспортних засобів; д) УЕО має право вирішити питання з митними органами щодо здійснення контролю товарів і транспортних засобів поза зоною митного контролю на територіях УЕО; е) спрощений порядок заповнення попередніх декларацій (зменшений обсяг інформації) тощо.

Отже, УЕО – це економічний оператор (підприємство), до якого не застосовуються ті чи інші митні процедури, або який працює за окремим порядком. Відтак, з’ясуємо, що спільного між інститутом УЕО, використовуваним ЄС, та системою спрощення митних процедур, запровадженою в Україні.

Спільне, по-перше, що обидві системи пов’язані з наданням пільг не всім, а окремим “сумлінним” підприємствам; по-друге, для вибору “сумлінних” підприємств встановлено певні критерії чи умови, яким ці підприємства мусять відповідати; по-третє, визначено порядок оцінки підприємств і прийняття рішень щодо надання їм статусу; по-четверте, до обраних “сумлінних” підприємств застосовуються спрощені процедури контролю.

Разом із тим порівняльний аналіз дає підстави стверджувати про існування здебільшого відмінностей, аніж збігів:

1) Статус УЕО є трьох видів – щодо надійності та безпеки, щодо надання пільг і спрощень у митних процедурах, змішаний вид (поєднання першого та другого видів). В Україні статус надається лише щодо пільг і спрощень в митних процедурах, хоча деякі спрощення можуть розглядатись як спрощення за першим видом УЕО – щодо надійності та безпеки.

2) Статус УЕО застосовується до всіх товарів, незалежно від напрямку їх переміщення, а в Україні основну частину спрощень передбачено більше для ввезення товарів.

3) Для отримання статусу в обох випадках підприємство повинно подати заяву, але заява для отримання статусу УЕО оформлюється на встановленому бланку з певним переліком відомостей, в Україні подається заява довільної форми, тобто підприємство самостійно визначає, що хоче про себе повідомити, але цих відомостей не завжди досить для прийняття ґрунтовного рішення про довіру. Найчастіше заява взагалі не містить відомостей про підприємство, крім його назви та коду ЄДРПОУ.

Крім заяви, підприємство, яке претендує на статус УЕО, має надати певні документи, а митний орган може також вимагати надання додаткових документів. Що ж до вітчизняної практики, то митним органам узагалі заборонено вимагати документи, крім тих, що надано підприємством самостійно, а надання підприємством будь-яких документів, крім заяви, не передбачено.

Водночас у ЄС підприємство може додатково надати митному органу анкету проведення самооцінки, яка заповнюється та подається ним за власним бажанням – у ЄС вважається, що надання анкети відповідає інтересам самого підприємства більше, ніж потребам митного органу; під час підготовки відповідей

підприємство може самостійно виявити свої слабкі місця та своєчасно їх усунути (до перевірки). Що стосується митного органу, то він із цієї самооцінки може з'ясувати, коли і які документи про діяльність підприємства вже надавалися митним органам під час отримання того чи іншого дозволу, ліцензії тощо, використати цю інформацію й не вимагати їх повторного надання.

4) Надання статусу УЕО передувє обов'язкова перевірка підприємства митним органом (не тільки перевірка поданих документів, але й перевірка безпосередньо на підприємстві – з використанням спеціального запитальника, запитання в якому встановлюються залежно від виду діяльності підприємства – брокер, перевізник, власник МЛС, СТЗ, імпортер тощо). Під час перевірки безпосередньо на підприємстві з'ясується, чи існує на підприємстві внутрішній контроль, чи може підприємство самостійно виявити неправильні чи незаконні операції, чи проінструктовані службовці, чи знають вони, як повинні діяти у разі виявлення невідповідностей, тощо. Крім того, перевіряється фінансовий стан підприємства протягом трьох років, що передують перевірці, виконання стандартів надійності, безпеки та ін.

В Україні перевірка проводиться за базами даних, доступних митному органу (кількість оформлених ВМД, обсяги переміщення підприємством товарів у грошовому еквіваленті, чи сплачує підприємство податки та збори виключно в грошовій формі, перебування на обліку в митному органі, вчинення порушень митних правил тощо), перевірка на підприємстві взагалі не передбачена; не передбачено також надання додаткових документів, як зазначалось вище.

5) Низка відмінностей пов'язана з вимогами до підприємства щодо відсутності в його "біографії" фактів учинення правопорушень: а) для отримання статусу УЕО підприємство не повинне притягуватися до відповідальності за скоєння *тяжких економічних злочинів*; в Україні діє вимога щодо відсутності фактів учинення злочинів як таких (без конкретизації ступеня їх тяжкості), а також інших порушень митного законодавства; б) вимога щодо відсутності правопорушень стосується осіб, які є керівниками підприємства чи здійснюють контроль за його керівництвом, а також осіб, що відповідають за митне оформлення (за взаємодію з митницею); в Україні відсутня така конкретизація, тож учинення, умовно кажучи, прибиральницею незначного порушення митних правил (наприклад, за ст. 329 МКУ) може тягти за собою виключення підприємства з Реєстру.

6) Статус УЕО, наданий в одній із країн ЄС, застосовується цим УЕО в інших країнах ЄС. Крім того, на даний час діє взаємне визнання торговельних угод ЄС з Японією, Норвегією, Швейцарією, Андоррою, а також продовжуються переговори ЄС із США та Китаєм [12].

Що ж до вітчизняної митної практики, то спрощення застосовуються лише в Україні. Хоча, слід зауважити, на всій її території (митний орган для надання суб'єкту відповідного статусу перед тим запитувє інформацію від усіх інших митних органів, у зоні діяльності яких підприємство здійснювало зовнішньоекономічну діяльність).

7) У разі будь-яких змін (зміни найменування, місцезнаходження, організаційно-правової форми підприємства, зміни керівників підприємства, ідентифікаційного коду за ЄДРПОУ) в Україні передбачено виключення такого підприємства з реєстру; після отримання інформації від підприємства про згадані зміни митний орган повторно у першочерговому порядку здійснює його оцінювання за встановленою процедурою (хоча і в більш стислий строк – протягом тижня). У ЄС дія статусу в такому випадку не зупиняється.

8) Щоб режим сприяння УЕО працював у повному обсязі, всі учасники ланцюга постачання (експортер, перевізник, декларант, власник складу тощо) повинні мати статус УЕО. Натомість у нас спрощення застосовуються виключно до товарів підприємства, яке отримало статус (включено до "білого" чи "зеленого" списку). Для отримання спрощень щодо МЛС підприємство має здійснювати зовнішньоекономічну діяльність і бути власником МЛС (підприємство, яке є власником МЛС, але не здійснює зовнішньоекономічну діяльність, не може претендувати на включення до Реєстру).

Тож неважко побачити, незважаючи на дещо спільне в зазначених системах, вони мають більше розбіжностей у головному – пільги та спрощення, що надаються УЕО, прямо пов'язані з надійністю підприємства, яка ретельно перевіряється митним органом. Статус УЕО передбачає не формальні, а реальні спрощення – митний орган не проводить інших додаткових перевірок УЕО перед наданням йому дозволів на застосування певних режимів і процедур; під час спрацювання профілів "аналізу ризиків" УЕО має пріоритет у проведенні перевірки (першочергова перевірка); спрощене заповнення попередніх декларацій (зменшений обсяг інформації); зменшені обсяг та інтенсивність фізичного й документального контролю товарів і транспортних засобів тощо. Але при цьому для отримання статусу УЕО підприємство мусить провести ретельну перевірку своєї надійності, надійності внутрішніх систем контролю, довести митному органу свою надійність і тільки після цього отримати статус УЕО й можливість застосування до нього спрощень.

Недарма вважається, що отримання статусу УЕО позитивно, в першу чергу, для самого підприємства й, крім зазначених вище спрощень, воно набуває додаткових побічних переваг. Зокрема, удосконалюючи свої стандарти щодо надійності та безпеки, УЕО може отримати вигоду в таких напрямках, як безпека персоналу, вдосконалення стандартів, вибір постачальників, безпека транспортування та доставки, співробітництво між учасниками ланцюга поставок, добровільне дотримання правил безпеки тощо. За рахунок зазначеного вище зменшується ймовірність викрадення вантажу, уповільнення його доставки в пункт призначення, оптимізується планування; підвищується зацікавленість співробітників; зменшується кількість інцидентів, пов'язаних з надійністю та безпекою, а також правопорушень; підвищується рівень безпеки та поліпшуються зв'язки між партнерами у ланцюгу поставок тощо.

Нинішнього часу зі 177 країн – членів Всесвітньої митної організації 161 країна поінформувала про те, що їхніми митними адміністраціями запроваджуються заходи з надання чинності нормам міжнародного права щодо інституту УЕО.

Слід зазначити, що в ЄС інститут УЕО функціонує з 1 січня 2008 р. За весь 2008 р. (перший рік запровадження) було подано 1850 заяв; видано 565 сертифікатів; станом на 04.04.2011 подано 8614 заяв; видано 5629 сертифікатів [12]. Наприклад: Німеччина – 1000 сертифікатів; Франція – 411; Польща – 343; Румунія – 28; Угорщина – 71; Болгарія – 14 сертифікатів тощо [13].

ДМСУ веде активну роботу щодо запровадження системи УЕО в Україні. Співробітництво з метою досягнення зближення української митної системи з митною системою Співтовариства передбачено ст. 76 Угоди про партнерство та співробітництво між Європейськими співтовариствами та Україною [14], ратифікованої Законом України від 10.11.1994 № 237/94-ВР [15]. Таке співробітництво передбачає, зокрема, спрощення перевірок і формальностей, які стосуються перевезення товарів, що в країнах ЄС реалізовано, через запровадження статусу УЕО.

Крім того, відповідно до п. 8 “Реформування митних процедур” гл. “Необхідні кроки 1” розд. “Дерегуляція й розвиток підприємництва” Програми економічних реформ на 2010–2014 рр. “Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава”, підготовленої 02.06.2010 Комітетом з економічних реформ при Президентові України [16], “імплементация Кіотської конвенції, зокрема концепції авторизованих митних операторів, і здійснення подальшої модернізації митного законодавства на основі законодавства ЄС, зокрема ЕС Customs Blueprints” є одним із чинників реформування таких (митних) процедур.

Норми щодо визначення діяльності УЕО на митній території України передбачено новою редакцією МКУ [17] (гл. 2). Цією главою регулюється механізм діяльності УЕО – визначаються поняття, порядок і умови надання статусу (порядок подання заяви, умови, яким має відповідати підприємство, критерії оцінки кандидата), види сертифікатів, порядок видачі, анулювання та припинення чинності сертифіката, перелік спрощень для кожного виду сертифікатів, положення про реєстр УЕО.

Висновки. Здобуття статусу УЕО вигідно для підприємств, які хочуть відкрито й чесно працювати, прагнуть до вдосконалення внутрішньої організації, позиціонують себе як надійних партнерів у бізнесі та у відносинах з митними органами. Таким підприємствам перевірки митного органу не заважають. Натомість механізми спрощення в Україні здебільшого призначені для підприємств, які мають певну “вагу” в своїй сфері та здійснюють зовнішньоекономічну діяльність (ураховуються платоспроможність, кількість оформлених вантажних митних декларацій, сплачених податків, деякі види діяльності). Національним законодавством не передбачена необхідність для підприємства працювати над удосконаленням систем внутрішнього контролю (у цьому може бути зацікавлено лише саме підприємство) і, тим більше, доводити митним органам свою надійність.

При цьому постає питання: як можна надавати привілеї чи переваги підприємству, якому немає довіри, адже спрощення можуть призвести до контрабандного переміщення товарів, ухилення підприємств від сплати встановлених законодавством податків і зборів і, відповідно, до втрат державного бюджету України?

Запроваджуючи систему УЕО в Україні, маємо надію на те, що статус наших УЕО згодом визнаватиметься і в країнах ЄС. За умови, коли буде відчутна різниця в принципах надання статусу УЕО, у країнах ЄС вітчизняні суб’єкти зовнішньоекономічної діяльності потраплятимуть у нерівні умови ведення бізнесу. Тобто, розпочинаючи роботу з імплементации вимог міжнародного митного права щодо УЕО, не варто розраховувати на задоволення вимог у повному обсязі й одразу. Насамперед необхідно вжити превентивних заходів щодо вирішення цієї ситуації – привести у відповідність до європейських критеріїв відбору й процедуру надання статусу УЕО.

Які ж перспективи підприємств, зарахованих до “білих”/“зелених” списків після запровадження інституту УЕО через норми нового МКУ? Адже митні переваги, що надавалися підприємствам, хоча й незначні, але реальні, більшість із них – це спрощення, що в країнах ЄС надано всім економічним операторам (підприємствам). Вочевидь, “білі”/“зелені” списки мають бути поступово замінені на реєстр уповноважених економічних операторів, як передбачено ст. 18 МКУ від 13 березня 2012 р. [17]. Проте новий МКУ ще не набрав чинності, а в ПКМУ № 593 внесено зміни й ДМСУ втратила юридичне право встановлювати спрощення для суб’єктів зовнішньоекономічної діяльності. Тож наразі не діє жоден з означених вище механізмів – ані реєстр “білих”/“зелених” списків, ані механізм УЕО. Суб’єктам підприємницької діяльності залишається очікувати чинності нового МКУ й на можливість отримання статусу УЕО. При цьому найважливіше те, щоб і критерії відповідності, й сама процедура, а також обсяг митних переваг, що надаються у законний спосіб обраним суб’єктам підприємницької діяльності, відповідали правилам і стандартам європейської практики митного регулювання, що дозволить значно спростити процес реалізації задекларованого у концептуальних програмних документах ДМСУ постулату щодо сприяння сумлінним учасникам зовнішньої торгівлі.

Література

1. Про затвердження Концептуального плану заходів Держмитслужби України щодо забезпечення полегшення умов ведення бізнесу в сфері зовнішньоекономічної діяльності [Електронний ресурс] : наказ

ДМСУ від 2 березня 2012 року № 141. – Режим доступу : <http://www.nau.kiev.ua/index.php?page=hotline&file=397546-02032012-0.htm&code=v0141342-12>.

2. Про сприяння зовнішньоекономічній діяльності : Постанова КМУ від 14.04.1999 № 593 // Урядовий кур'єр. – 1999. – № 74–75.

3. Про усунення обмежень, що стримують розвиток підприємницької діяльності : Указ Президента України від 03.02.1998 № 79/98 // Урядовий кур'єр. – 1998. – № 25–26.

4. Про затвердження Критеріїв оцінки та Порядку визначення підприємств – резидентів України, під час провадження якими зовнішньоекономічної діяльності застосовується режим сприяння : наказ Державної митної служби України, Міністерства економіки України, Державної податкової адміністрації України від 07.07.1999 № 411/488/357 // Офіційний вісник України. – 1999. – № 30. – Ст. 1559.

5. Про затвердження Критеріїв оцінки підприємств – резидентів, до товарів і транспортних засобів яких може встановлюватися спрощений порядок застосування процедур митного контролю та митного оформлення : наказ ДМСУ від 10.08.2009 № 735 // Офіційний вісник України. – 2009. – № 69. – Ст. 2401.

6. Про затвердження Порядку визначення підприємств – резидентів, до товарів і транспортних засобів яких може встановлюватися спрощений порядок застосування процедур митного контролю та митного оформлення : наказ ДМСУ від 10.08.2009 № 736 // Офіційний вісник України. – 2009. – № 69. – Ст. 2402.

7. Про внесення змін до наказу Державної митної служби України від 10.08.2009 № 735 : наказ ДМСУ від 03.03.2011 № 161 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 24. – Ст. 1016.

8. Polner M. Compendium of Authorized Economic Operator (AEO) Programmes // WCO Research Paper. – July, 2010. – № 8. – Р. 2 (44 p.).

9. Рамкові стандарти безпеки і спрощення світової торгівлі Всесвітньої митної організації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.customs.gov.ua/dmsu/control/uk/doccatalog/list?currDir=302900>.

10. Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур від 18 травня 1973 р. (м. Кіото) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1014.4619.3&nobreak=1>.

11. Регламент ЄС № 450/2008 про встановлення Митного кодексу Співтовариства (Модернізованого Митного кодексу) від 23 квітня 2008 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kompmp.rada.gov.ua/kompmp/control/uk/doccatalog/list?currDir=47253>.

12. Костадинова Т. Аспекты безопасности в Таможенном кодексе ЕС / Т. Костадинова // Программа ЕС для уполномоченных экономических операторов : матеріали наради з питань впровадження концепції “уповноважених економічних операторів”. – Одеса, 2011.

13. Михалак Т. Польский опыт во внедрении статуса уполномоченного предпринимателя АЕО / Т. Михалак // Программа ЕС для уполномоченных экономических операторов : матеріали наради з питань впровадження концепції “уповноважених економічних операторів”. – Одеса, 2011.

14. Угода про партнерство та співробітництво між Європейськими Співтовариствами і Україною від 14.06.1994 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 24. – Ст. 1794.

15. Про ратифікацію Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами : Закон України від 10.11.1994 № 237/94-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 46. – Ст. 415.

16. Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава : Програма економічних реформ на 2010–2014 рр. (02.06.2010). – Комітет з економічних реформ при Президентові України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_1.pdf.

17. Митний кодекс України від 13 березня 2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=40331.